

AKO SE AGATON | jasná melvinger PROBUDIO

Božidar Timotijević se prepušta elegičnoj melodiji nešto potamnog zvuka i posuknutog sjaja, pomalo monotonoj i razlivenoj u širinu sporog toka. Prepušta se blagom omanjenosti tugom u maloju odsutnosti od sveta, pa su njegovi stihovi dižniji kao voda „koju vidite da je tu, a pod rukama je nigde nema” i zato se rasplinjavaju kao u senke zaspalih očiju, kao u neki mutni talas. I nije teško u toj Timotijevićovoj melodiji prepoznati onu mladenački nežnu lirčnost Stražilova iz Brankove Tuge i opomene III iz sumatralističkih vizija Miloša Crnjanskog koje su nam umile dušu blagošću daljina negde mimo sveta i „tugom koja od svega oslobada.”

Pesme iz Timotijevićeve prve knjige *Velikog spavača* potekle su možda i neprevrelo i sa nešto mutnim asocijacijama slika, ali sa snažnom zbiljom unutrašnjih pokreta i komešanja, traženja i nezarešivosti, potekle su sa punim zvukom poezije iz malog sveta sna iza pesnikovog potiljaka „u prijatelju molji”. Leporekci i bezazleno samoljubivi pesnik raščinjivao je u vazduhu let imaginarnih ptice kojoj je poklonio „dosta srca svoga”, i sam utopljen u ne stvarnost, negovao mali umor koji mu je nanosila prolaznost u svojim nejasnim promenama, u daljujući ga tako od sveta i ostavljajući ga sa blagim ukusom tuge u ustima, sklonog čednim, ljubovo detinje prisnim trenucima ljubavi i prijateljstva. Ceo poetski svet iz knjige o velikom spavaču odsanjalo je srce jednog dečaka sa gotovo biljnom nežnošću i blagošću. — Još uvek ne mogu da zaboravim njegovu Rakovicu, fluidno nežnu pesmu kojom se u našoj poeziji valjda prvi put ljubav ukazala naivnom draži devojčice u pejsažu poljskog cveta.

Po želji za unutrašnjom smirenošću, za trenutkom u kome će čovek malo „sam sebi prijatelj da bude”, pesma Božidara Timotijevića približava se donekle svetu tih kontemplacije Stevana Raičkovića. Samo, Timotijevićeva pesma se sva rasplinjava u ovladne slike i retko kad održa kontinuitet u smislu Raičkovićevo:

obrisi realnosti se razmekšavaju, tope se kao vosak i gotovo nestaju u dekompoziciji svojih uobičajenih situacija, u „lepom rasturanju”, u malom haosu i blagoj pometnji.

Timotijevićeva pesma, i kada je sasvim slaba, često zadržava nešto od čarolije kojom nam se inače umiljava: njena draž je u mnogome u samoj intonaciji, u muzikalnosti kojom se stihovi prelivaju jedni u druge, tako da nam je ponekad dovoljno da ostanemo samo sa tim u sebi: međutim, to ne bi trebalo da bude razlog koji bi ovog pesnika mogao navesti da samo po svom načinu napiše pesmu. Timotijević se na žalost, takvom pramamljivom iskušenju ne može uvek odupreti, tako da, pogotovo u docnijim njegovim knjigama naiđemo na pesmu koja iako po intonaciji, po načinu uvođenja slika i po njihovoj asocijaciji, pa čak i po jednoj stalnoj sadržajnoj vrednosti što predstavlja odnos između pesnikovog unutrašnjeg i spoljnog materijalnog sveta, odeva samo neku vrstu sheme za pesmu Božidara Timotijevića, a prava njegova pesma nije.

Često je nesreća za pesnika kada mu svaku novu zbirku porrede sa prethodnom, najčešće sa prvom u koju se izlio sa nepovljivom vrelinom svoje tek pronađene reči. Pogotovo za pesnike koji kao Timotijević preispituju svoj najviše emocionalan odnos prema svetu, dat već u prvoj knjizi tako, da donije pesme jedva mogu značiti obogaćenje. Pogotovo za Timotijevića koji ponekad voli da prisluškuje melodiju vlastite pesme i da ostane samo na tome kao što je pokazala ne baš srećna epizoda sa *Srebrnim brdom*. Ta knjiga je nastala iz pesnikove duboke zaokupljenosti „tamom svoga rođa”, iz osećanja za jedan pomalo arhaičan ton, koji kao da dolazi iz nejasne daljine, i koji i inače leži kao mračni talog prodavnih tereta na dnu Timotijevićeve pesme. Međutim, sve je ostalo u maniru ponesto patetično intonirane fraze ispomognute romantičnim rekvizitima srpskog srednjeg veka: pesme iz *Srebrnog brda* su ostale blede u pokušaju da sa kadife-

nom mekoćom utonu u prošlost, da dozovu srebrnu muziku prolaznosti i da u nekoj eteričnoj zoni izvezu svoje slovo ljubve.

Tek u knjizi koju u ovom momentu imamo pred sobom saкупljene su opet pesme koje se bave najintimnijom zbiljom pesnikovom. Prepoznamo iz njih da je Timotijevićovo osećanje života postalo zrelije, da je naprsila neka gorčina, da se iluzije pomalo pretačaju u rezignaciju, da se nakašo sa raskoračom u sebi kojeg ranije nije bilo i da je lep svet njegovih snova osiromašio.

I dalje postoji razdaljina između spoljnog sveta i onog što je u pesniku, ali drugačije nego u *Velikom spavaču*. Timotijević je nekada bio upravo zaljubljen u uspravavanje sebe, „u svoj lik s one strane potiljaka”, u svog dvojnika Agatona, zanosio se lepom mogućnošću Agatonove odsutnosti negde mimo svega što realno postoji, i upijao kroz blagu tugu prolaznosti spoljne utiske samo kao nesvarnost i fatamorganu, uspevajući da nađe neki sklad za svoju dušu. Međutim, u ovim najnovijim pesmama razdaljina od spoljnog sveta nije predstavljena kao mogućnost izlaza: u *Danu koji se rada* ona je samo uzrok i posledica pesnikovog raskoraka sa samim sobom: od sećanja na čiste trenutke detinjstva kada se još imalo sve u sebi ne našlo i neokrnjeno, do „istine crnih stvari njihove turobne moći da budu bez zaborava”, od blage opanjenosti iluzijama, do saznanja o ranom umoru i o svemu onom što se „hilelo a nije moglo” i „znalo, a nije smelo”. Takva izgubljenost mora da teško padne ova knjiga o danu koji se rada je zato za pesnika i napor da se izbavi svoje pomerene ravnoteže i otrgne od mračnih slika i monotonijske. „Dan je za one koji svetlost snuju i zbog svetlosti se ponavljaju”. Najnovija Timotijevićeva knjiga koju imamo pred sobom je u želji da se prevaziđe unutrašnji nesklad u sebi i da se za nećim novim krene. Pored nekih pesama koje smo ranije čitali u drugom kontekstu, ovaj put smo dobili i nekoliko novih, kao tamna smola poteklih elegija.

božidar timotijević

10-74521602

pesma

Siva moja pesmo s dušom praskozorja, lep životu čarni ukraden iz vatre, potučah se često sred otrovnog gorja al nikog ne nadoh ko ume da satire

reči tvoje vešte, umorne i teške, suncem odabrane, mrakom pokopane.

10-74522087

stvaranje pesme

Usamljena pesma na vrata moja kuca, zove me upomoć, jer nije ako je sama, sirota je i bleđa i daleka je od sunca, ta pesma ljupka i mala, najdraža moja tama.

Uvedem je u sobu, pa soba zamiriše; umorna, kraj mene legne da spava, sve svoje snove tad belim slovom ispiše, pa kad me ljubavlju satire, crna mi bude glava.

Idi pesmo od mene, skupo ti je ime, u tuđu glavi, možda, ništa ti neće da boli, lepa si i skladna, al cvet bez postojbine nikom ne miriše i nikog ne voli.

10-74523143

sloboda

Kao čarolija neka sad se menja svet, kao da lepota novu neku sni, — zemlja je ostala ista, promenio se tek cvet koji decu uči da kažu suncu „ti”.

U naručju naroda devojčica se smeši iz smrti rođena, a smrti nepoznata, njeno srce voli, al ljubav joj ne greši, sve što životu govori ustima kaže od zlata. Njene su oči uprte u svet koji se menja, a zbog ljudi je uzela lice suncokreta; još se u mraku čuju mnogi psi, al voljenja prestati nikad neće dok čarolija cveta.

10-74523389

ljubavna pesma

Radosne me tvoje vočke sad ne snuju. Sunce sada u tvom domu zadatke maloj deci piše, a ja ovde za uspomene one davne, za snove tvoje, svad kupujem trulo lišće za doručak, a za ručak tvoje oči odgladujem. Svuda lutam, svuda pitam: šta sad šume rade tvoje, šta ih uči istorija — da li sriču zoru svoju ili proleće zaludaju? Svuda lutam, svuda snujem, al robujem, al robujem — srce tvoje iz magle guste izvezujem, al magla se ne raduje, misli tvoje po zemlji pišem a zemlja u njih ne veruje...

život

U uspomeni bleđoj skriven tek se javiš nekog leta, nisi tražen, niti mljen, i kao more, na ko zna kojem kraju sveta, što me zbori, u glavu moju trošnu udeš da prošlost svoju tu odmoris.

Dodeš tako iznenada kao kad se nekom vrtiš: cvet s bolešću razgovara, ljubav neku što s kostima negde spava opet hoće da otvaraš.

10-74523811

vreme je da se spava

Prijatelju, vreme je da se spava, vreme je da se legne ispod mesečevog srpa, u vrtu leta gde sede sada gosti, nepoznati i kruti, što dodade sa crnog nekog puta, s puta bez milosti.

Prijatelju, vreme je ovo vino u pustinji u kojoj beskrajne svoje slediš stope, a dan za danom žedj ti smrtnu nosi. U grlu ti dugo cvet sa trnom stoji, a ti bi da pesmu rdnu zlatom bojiš.

U izdajstvu strašnom sam se našo: protiv sebe podigo sam reči čiste, kad bih smeo da ih kažem, ne bih mogo.

Sramota samo može tako da oponaša tvoje i moje kosti. Sramota samo iz ruže može da se rada, a da ne opršti ruži njene boje.

Svet po tvome umenju još za dugo kasni. Samo u njemu žive srećni i bezopasni.